

ASPIRANTE ALTISSIMO,
DISPUTATIO ETHICA
De
MODESTIA & MA-
GNANIMITATE;
NEC NON
LIBERALITATE & MA-
GNIFICENTIA.

Quam,

In Regia Christinea Universitate ex
consensu & adprobatione Vene-
randæ Facult; Phil: discutien-
dam exhibet,

SUB PRÆSIDIО
M. AXELII KEMPE
Acad- Biblioth.

JACOBUS IO. COLLINUS.
Carfu-Finl.

In Auditorio Majori, addiem Martij,
Anno, 1654, horis solitis.

A B O È

Excusa Typis Acad. apud Viduam P. Wald;

VIRO

Spectatissimo atq; Prudentiss:

D. PETRO Gers Acad,
Aboënsis Quæstori accuratissimo, Mecæ
nati æternum prosequendo.

Nec Non

Reverendis, Doctiss. Humaniss. VIRIS:

D. Henrico Arv. Pastori in Cardu
dignissimo promotori suo plurimum
venerando.

D. Abrahamo Jac. in Igalis Pastori
vigilantissimo, fautori & benefactori
perpetim colendo.

D. Abrahamo Josephi, Pastori in Eyr
mis fidelissimo, Evergetæ jugiter ho
norando.

D. Johanni Matt: Pacchalenio, Mi
nistro in Cangasala perassiduo, debitâ
semper observantiâ observando.

D. Johanni Henrici Lilio, Alumno
Acad. Ab, indefesso, convictori suo
svavissimo.

Hanc Disp. memor beneficiorum, ut Σ
gratitudinis declarandæ E, perofciosoſe offert

Jacobus Collinus Resp.

SECTIO PRIMA

De

MODESTIA ET MAGNANIMITATE.

PRÆCEPTA:

I.

MODESTIA est virtus seu probitas
in conveuienter appetendis
vel fugiendis honoribus medio-
cribus occupata.

2. MAGNANIMITAS est virtus seu
probitas circa magnos &
amplos honores decentiam obser-
vans.

3. MODESTIA & EXTREMA sunt: AM-
BITIO in EXCESSU, vitium peccans
circa honores minores: IN DEFECTU
OMNIS HONORUM contem-
pius, quo & debitos respuimus ho-
nores.

4. MAGNANIMITATIS oppositum in
A 2. Ex.

*Excessu Superbia & fastus magna-
gnos honores præter meritum in
convenienter appetens. In
Defectu Pusillanimitas & abje-
ctio animi, honores jure debitos
planè respuens.*

E X P L I C A T I O N E S
Ad præcep. in genere.

TRITUM est illud Tullij: Honos alit artes, omnesq; accenduntur ad studio gloriâ. Vis adeo tanta & virtus honoris, ut omnium in se ora convertat & honestissimarum insuper terum existat incentivum. In honore omne collocat punctum Genus il- lud hominum πολιτικῶν Aristoteli dis- cœtum. Unde & plures sunt proci famæ; Sed pauci qui ritè & rectè honores ad- seqvuntur: Illud præstantia fovet & digna honoris aestimatio: Hoc impro- ba mens & illaudata ingeniorum am- bitio. Proinde ne appetitus hono- rum destinato defraudetur eventu, & pren-

prensatio excidat inanis, semita Mo-
destiae & Magnanimitatis calcanda est;
quam & in præsens decurrere placet.

Ad 2. Præc.

Modestia Latinis à modo sive mode-
ratione sic dicta, non unius est si-
gnificationis; Sumitur enim vel *Phy-
sicæ*, pro innata quadam circa hono-
res verecundia quæ juniores plerum-
q; & rerum imperitos nonnunquam
comitari solet: vel *Ethicè*, pro sub-
missione quadam morali, quæ vicissi-
sim Dup. est: *Communi decorum ob-
servans in omnibus vitae actionibus*:
vel *Propria* quæ pro objecto agnoscit
honorem, atq; hujus est loci propria.
Græcis generaliter *φιλοτιμία* dicitur
& recte probitatis nom ne venit, quip-
pe qua rite nos gerimus in humanis,
servantes pra scriptum rectæ rationis
circa appetitum vel fugam honorum.
Unde & *objectum & actus* ejusdem mox
dispalescit, qui Dup: *Appetere & tueri
honores justos & sibi debitos:* & *Fugere
sive contemnere injustos & indebitos*, uti

enim distincta sunt vitæ genera, &c distincti officiorum labores; Ita honor, qui oneris est fructus alius alij competit, ita ut omnibus quidem laborandum sit, Secundum diversos autem labores, laus & honor variat, ad quem si legitimè pervenire nequeat per virtutem imprimis & laboremodestus & quo fert animo, imo sua virtute involutus contemnit. Non inconcinne quidam:

*Non curat alta mente prædictus Cato,
Qua se de sedeat, quā thori partem premat
Nihil Colosso demit aut addit basis,
Nihil Cothurnus adjuvat nani statum.
Pratura meret orba cum struma sedent
Sella in curuli. Consularis dignitas
Patitur repulsum cum repellitur Cato.*

Ad H.

Magnanimitas ab animi magnitudine deducta, non nunquam proficitudine supponit & magniscentia, quandoq; pro liberalitate, ut apud Cic: lib. 3. off. In Genere versatur circa τα μεγάλα, ut ex Etymologia appareat.

Spec

*Specialiter autem circa magnos hono-
res, qui ut externorum bonorum sunt
maximi, ita ab honestissimis quibus,
quæ adprobantur, & rebus præstantiis
timis utpote Virtutibus debentur..*
*Hinc non nisi gradu distingvi à Mode-
stia, quæ moderatrix est mediocrum
honorum, manifestum est. Quem,*
ad modum enim non quævis corona
quemvis victorem decet; Ita nec
quivis honor quemvis hominem..
Requirunt in magnanimo omnium
virtutum concursum etiam Specula-
tivarum, quod characteres magnani-
mo & *Xeritigia* à Philosopho assigna-
ta demonstrant. Magnanimus quip-
pè nihil admiratur, utpote qui causas
rerum perspectas, habet, ex quarum
ignorantia ortum dicit admiratio.
Nihil nisi magna aggreditur & laudabiliæ:
Spernit voluptates est quadratus & in omni
fortuna aquabilis: Nec divitijs, si non conso-
tingant, inkiat: Apertus in odio, & in ambo
re libere quod sentit deponens. Ad be-
nefaciendum prouis est: Injuriarum impe-

memor &c. in summa: Ex unaquaq; virtute summa quæq; Sectatur, omni- uoq; existit velut apex & corona. Unde & difficilima est virtus & rara inventu, nec nisi summis & Heroicis ingenijs inesse nata: Quaia in sacris, Moses, Josva, David &c. Et prophaniis, Alexander, Cæsar, Gustavus I. & 2. &c.

Ad III. & IV.

Uti virtutes ipsæ non nisi gradua- lem differentiam agnoscunt; Sic & vitia earundem utrinq; opposita. Ex- celsus in *ambitione* & *superbia* consistit vitia hac ultima mudi senecta frequē- tissima, qua quisq; intumescit propria persuasione: Unde & *χαυροι* dicun- tur præsumptuosi isti, quasi fungosi & vento repleti. Virtute quippe va- cui, sola opinione virtutis inflantur, honores appetunt immoderatè, & ta- men indebitos: Ambiant officia, prælaturas & præfecturas, Ubiq; se ingerunt ceu Museæ, primos amant accubitus, alios despica- tui

stū habentes ipsi et mortalium stu-
tissimi & stolidissimi: Ut pote qui nec
sua norunt, nec aliena dona & bona
estimare. Exempla superborum
ambitiosorum & jactabundorum ubi-
què terrarum prostant. Extitit, ut
asia mittantur, superiori seculo, in au-
la *Caroli V.* Bruxellis quidam, qui in-
timatione valvis affixa omnes provo-
cabat postero die ad discurrendum,
de quacunq; re & materia, ex quacun-
què facultate de prompta; Pollicebas-
tur expeditam & exactam resolutio-
nem. Erat fortè tunc temporis lega-
tus regis Angliae *Thomas Morus* in aula
Cæsaris, qui ut arrogantium hominis
retuuderet, questionem proposuit ex
jure Britannico: *An omnia animalia*
capta in Vulnera sua sint irreplegibilia?
Superaddens esse in comitatu legali
Anglici, qui cum eo disputare ea de-
re vellet. Hic iactatori hæsit aqua,
& obmutuit lingua ostentatrix: miser
enim nec verba, ne dum questionem
intelligens, tandem omnium risu &

Indilis exceptus se subduxit. Ex ad-
verso viles, abjecti & pusillanimes non
minus à recto aberrant tramite, qui
honores debitos & bonam de se opī-
nionem planè repudiant. Hi seip-
sos ignorant, nec dona divinitus sibi
concessa ad proximi & reipublicæ
commodum & utilitatem agnoscunt,
in ipsam virtutem injurijs debito eam
præmio spoliantes. Sic honores re-
iiciunt, Anabaptistæ, qui omnes eo-
dem censu habere volunt. Ideoq;
& Magistratibus adversi & honoribus
Academicis, qui & Carolstadij fuit
error, dicentis: Se non velle Docto-
ris nomine compellari; Sed fratrīs
Andreas. Diogenis superba abjectio
nota est, qui dicenti *Alexandro: ego sum
Alexander Magnus rex Macedonum*, re-
spondit: *Ego sum Diogenes canis.*

QUESTIONES.

- I. Quomodo differunt mode-
stia & magnanimitas?

Resp.

Resþ. *Formale* hic dari dicitur
sive *graduale* constat, cum circa idem
objectum (*honorēm*) eodem modo (ap-
petendo vel fugiendo) occupentur.
Magnum autem & parvum, quod
formale indigit, tanti non est ut *Spe-
cificam* subinferat distinctionem, :
Majus enim & minus (ut i habet tritum
istud) non variant *Speciē*, uti nec mag-
nus vir *Specie* differt a parvæ staturæ
viro. Nec calor ad gradus tres a
calore ad gradus 6.

7. Hic non immerito quæritur
Quid sit *honor*?

Resþ. A varijs variè definiri solet.
placet illa Piccolominei definitio:
*Honor est primum virtutis, tributum vi-
tro probo a congruente ejus judice ut virtus
ejus resulgeat, ceteriq; ad virtutem ejus
exemplo invitentur.* Ilude facile ho-
noris colligitur *objectum* sc. *Virtus*
sive *vir probus*, qua virtute est imbui-
tus. *Efficiens*, congruus & compen-
tens *judex*, itidem virtute clarus. Un-

de vir pravus & improbus cum judicium honesti & viri boni non habeat, probos honorare non potest. *Fors*
ma, est præmium virtutis, ob res enim
præclarè gestas & insignia virtutum
exercitia honores decernuntur. Hinc
nata dignatio *Principium*, *Comitum*
Baronum, *Nobilium*, *Doctorum*, *Magistro-*
rum &c. Hinc decreti olim Roma-
nis triumphi, erectæ statuae, datae corollæ.
Finis, est virtutis illustratio, & alios
rum ad virtutem invitatio. *Non cre-*
di potest, virtus quæ sequestratur à præmis
inquit Cassiodorus, & pulchre Naso:

Jps se decor recti, facti si præmia desint
Non movet & gratis pænitet esse
probum.

3. Quotuplex est honor?

Reſp. Observandum honoris vo-
cem interdum pro *meritis* sumi, pros-
pter quæ aliquis absolute appellatur
vir honoratus, & viri boni omnino
proprius est à virtute profluens. Di-

citur

citur alias *honor internus*: interdum
pro signo & *Testimonio* meritorum, quod
præmium nominatur, & *Externus* di-
citur sive *honor signi*, qui & supra de-
finitus est. Honor præterea distin-
gitur in *Divinum*, qui Deo debetur,
& *Humanum*, qui hominibus. Estq;
vel: *Servilis*, quo tenetur servus er-
ga Dominum propter metum: vel
Naturalis, quem persolvere tenentur
liberi parentibus propter naturæ im-
petum: vel *Civilis*, qui tribuitur par-
tim vira probo, partim personis pu-
blicis: *Illi* in testimonium virtutis;
bis ut vicarijs Dei. in Ecclesiâ & Rep.
Quibus virtutem inesse præsumitur..

4. Quomodo differunt ho- nor, gloria, laus, & bona fa- ma?

Resp. Honor potissimum exhibetur
actionibus. Laus habitibus virtutum.
Gloria magnitudinem laudis poscit, & in
communi hominum opinione con-
sistit, viventibus & præsentibus com-
munis

munis. *Fama & si cum gloria con-
juncta sit, ad absentes tamen pertinet
principue & mortuos.* Verum di-
scrimina hæc sæpe confunduntur.

5. An itaq; honores ambire &
appetere liceat? A.

Si enim præmia sunt virtutum;
a Deo ipso in quarto præcepto & ali-
bi mandati: Si virtutis calcar & boni
insuper ordinis in republicâ vinculū
existunt; Utiq; non repudiandi; Sed
potius magnificiendi & debitâ cum
moderatione expetendi sunt.

6. Quid de honoribus & gradi-
bus Academicis sentiendum?

Resp. Cum publica sint eruditio[n]is
& virtutis testimonia, pariter ac incen-
tiva probitatis & doctrinae, quis neget
eos jure meritoq; ferendos. Elegá-
ter Cass. lib. 2. Epis. 28. Tribuenda est
inquit, iustis laboribus compensatio præ-
miorum, quia exprobrata militia cre-
ditur, quæ irremunerata transitur

Ath.

Athletam populis palmâ designat eſ-
ſe viſtorem. Sudores bellicos ci-
ca corona teſtatur, expeſtant etiam
æquos præmia ſua, & tanta iuſtitiae viſ
eſt, ut nec illis tardius detur laboris
præmium, quia ſentire non poterant
denegatum,,

7. Sed reſtene pueris & in-
fantibus aliquis honor habe-
tur?

Reſp. Licet honor qui propriè vir-
tutis ſit præmium, non cadat in in-
fantes, nihilominus honor hæreditariſ
eſt, cujuſmodi eſt dignitas Principis,
Comitis &c. Et præmium virtutis pa-
rentum illis tribuitur, ob Spem impi-
tis & merita parentum, quos etiam
in liberis ſuis honorari & poſt mors
tem par eſt: *Fortes quippe generantur
fortibus & bonis &c.* Ex mente Horatij.
Et ferarum catuli ſequuntur parentes:
a celspite ſuo virgulta non diſcrepan
propago vitiſ propriè ſervit origini,

& discrepat homo a suo fusus initio,
ut habet Cassiod. lib. 2. Ep. 14.

8. Honor externus estne magis
honorantis quam honorati?

Resp. Pro diversa honoris consideratione utriq; attribui potest. Est honorantis magis si activè spectetur, & pro ut ex liberà honorantis fluit voluntate, penes quem est externa testificatione testari virtutem: Quo respexit Philosophum constat, dum asseruit honorem magis esse honorantis quam honorati. Est & honorati magis si passivè consideretur & subjectivè, quatenus præmium est virtutis jure debitum, quæ in honorato fulget. Quo modo & hic honorem spectare consentaneum est, ejus quippe est præmium, cuius est meritum.

9. Potestne honor criminatio-
ne lœsus per retrorsionem de-
fendi? *A.*

Si non *injuriandi*; Sed se purgans
di animo: si eadem, non *Nova* *injuria*
ver-

balis retorqueatur, merito ei esse ignoscendum, qui provocatus injuriam retorquet, & ferendus est pudorem suum purgans.

20. An sicuti vita interdum vulneratione & occisione contra aggressorē defenditur; ita & honor læsus legitimè assertur vulnere & cæde alterius?

Neg. Quamquam honor & vita pari ambulent passu, id tamen certis in casibus procedit. Defendendus est honor; Sed per legitimam juris viam. Defensio concessa est; Non vindicta quam exercet, qui vulnerando & occidendo se tueri amat. Cum hic locum non habeat casus aliquis necessitatis, ut in violentâ aggressione.

22. An quis ob suorum infamiam honore privandus sit?

Resp Ita quidem vulgus judicat aliter cruditi. Immerito quippe, si

si ipse occasionem præbuerit, alterius odio gravabitur & quisq; ob suas tantum actiones honore redditur indig-
nus: *Nec filius pertabit iniqnitatem pa-
triæ* &c. De quâ quæstione, ut & alijs
latiūs Icti, Theologi, & Polit.

I. An per modestiam liceat se
ipsum laudare?

Aff. Si tempestiva, modesta, ac pru-
dens laudis propriæ allegatio adhibea-
tur, & quæ non fit cum læsione alte-
rius, nec animo jactandi; Sed calu-
mniæ potius refellendæ ergo, ut inno-
centiam & partes officij ritè peractas
tueatur, exemplo Christi, Salomonis,
Pauli &c. Secus si fiat, propria laus
in ore sordet.

S E C T I O II.

*D*e

LIBERALITATE & MA-
GNIFICENTIA.

P R M C E P T A

Liberalitas est virtus seu probitas
cir-

*circa sumptus mediocres decentē
tēr faciendas, occupata.*

2. *Magnificentia est virtus seu pro-
bitas in magnis sumptibus ero-
gandis modum & laudabile me-
dium tenens.*

3. *- Liberalitatis extrema sunt; In
Excessu Prodigalitas, vitium seu
improbitas omnia bona sine di-
scrimine dilapidans: In Defe-
ctu Avaritia, improbitas in ac-
cipiendo & retinendo.*

4. *Magnificentiae in Excessu ad-
versatur Luxus, qui inepta est &
indecora in res futiles & inutiles
profusio: in Defectu, sordes sive
sordities, quae indecora est & in-
tempestiva in sumptibus ma-
gnis parsimonias.*

Ad præcep. in genero.

Externorum bonorum, quæ ob-
jecta virtutum constituunt, maxi-
mum omnium honor, Philosopho
teste, censetur: Ut pote quem reliqua
bona opes, puta & *divitiae* plerumque
sequuntur. Proinde cum hactenus
eas virtutes, quæ circa honorem ver-
santur, expedire s'vave fuit; Conse-
quens est, ut præsentibus *Liberalitatem*
& *Magnificentiam*, quæ opes concer-
nunt pertractare libenter conemur.
Et quid ni? Per has namq; virtutes
etiam supra communem evecti sorte
mortales ad immortalem Deum imi-
tandum assurgunt. His mediatis
bus hominum homines benevolen-
tiam, & quod amplissimum est ad
beatè vivendum, charitatem tum
Dei, tum proximi oportunè sibi con-
ciliant. Imo hic optimus faculta-
tum usus est, ijs non ad unius faltem uti-
natum & arbitrium; Sed & ad mul-

torum utilitatem conferre. Unde
opes largâ manu distributæ, veluti
the lauri deponuntur. Et gloria vix
carere potest, qui multa cum ratione
tribuit & clargitur.

Ad I. Præcep.

Liberalitas à Liberè dando non in-
convenienter deducita (cum de-
bitum hic in justitiâ non occurrat)
circa τα χρήματα sive pecunias &
quæ pecunia aestimari possunt, vim
præcipue exserit suam tanquam ob-
jectum suum *Externum*. Non minus
circa desiderium opum, ceu *objectum*
internum, occupata. Bona verò sive
opes vel *animi* sunt, vel *corporis* vel *fors-
tuna*. *Animo* dives dicitur, qui pru-
dentiâ, ingenio, virtutibus &c. ing-
structus est. *Corpore*, cui bona valetu-
do, vires integræ, robur, agilitas &c.
Fortunâ, cui nummorum satis, do-
mus, agri, res pecuaria &c. Prioris
generis possessiones Liberalitas non
propriè & rigorosè attingit, utpote

ex quarum proprietate liberales com-
muniter nō cēlemur; utut *Analogicē* in
comunicatione consiliorū, secretorū
eruditionis &c. Quædam vestigia libe-
ralitatis conspiciantur.. Fortunæ
verò bona huc maximè spectant,
quorum legitimo usu liberalitas com-
mendatur, usus in dando & erogan-
do præcipue elucescit: Ubi & *finem*
& *modum* liberalis diligentè obser-
vabit. Aberrat si non honestatis
gratiā & sublevandi proximi ergo lar-
giatur; Si propter honores solum
quocunq; modo adipiscendos favo-
rem, præmia, ostentationem &c. in
modo erogandi respiciat ad circum-
stantias Personarum, quantitatis, qua-
litatis, loci & temporis. Ipse hilas-
ris sit oportet, & promptè bene-
ficium exhibeat, *bilarum enim datorem*
diligit Deus. Conferat dona in san-
gvine vel affinitate juctos, bene me-
ritos, egenos &c. Uno verbo: die-
gnos, probos & honestos. *Turpissi-
num genus damni est, inconsulta donatio,*

didente Seneca. Tanta præterea sit benignitas, ne fundas liberalitatis ex-hauriatur. *Quantitas* quippe non conciliabit numeri pretium; Sed *qualitas* potius & dantis animus. Prodesse proinde debet beneficium accipienti non obesse; τῶν ἔχθρων δῶρα ἀτροφα. In tempore dandum est, & loco oportuno. Qui enim citò dat, bis datus & ingratum est beneficium, quod inter manus dantis diu hæsit, ut iterum laudatus Seneca, qui & obli-vionem imperat ei, qui dedit beneficium; *memoriam* verò illi, qui accipi-t, verba ejus hæc sunt: *Cum dicimus meminisse non debet, hoc volumus intel-ligere: Prædicare non debet, nec jacta-re, nec gravis esse.* Quidam enim bes-neficium quod dederunt omnibus circulis prædicant: *Hoc sebrij loquuntur: Hoc ebrij non continent: Hoc ignotis ingerunt: Hoc amicis committunt, ut hæc nimia & exprobratrix memoria subsideret, obli-visci eum, qui dedit iussimus, & plus im-pe-rando, quam præstari poterat silentium*

svasimus. In hanc sententiam sc̄te Martialis:

*Quæ mihi præsulteris memini semperq; te-
(nebo;*

*Cur igitur taceo? Posthūes tu loqueris.
Incipio quoties alicui tua dona referre,*

*Protinus exclamat; Dixerat ille mihi.
Non belle quadā faciunt duo, sufficit unus*

*Huic operi: Si vis ut loquar, ipse tace
Crede mihi, quamvis ingentia Posthume,
(dones,*

Authoris pereunt garrulitate sui.

Ad II.

Magnificentia, Græcis μεγαλο-
πρέπεια quod magnos deceat viros,
hic absolute non supponit pro dignit-
ate: Quo sensu Rectores Academis-
ci, & alij viri Nobiles & Illustres,
Magnifici dicuntur: Etsi dignitas etiā
personæ in Magnificentia requiratur
ut mox dicetur: Nec pro quovis quod
dignitatem aliquam & existimatio-
nem conciliat, ut cum dici s̄evit:
Magnifica vox, Magnificus incessus,

mag-

magnifica domus &c. Sed pro *habitu*
vel *qualitate magnorum sumptuum*
moderatrice, Magnificus ergo ille
est qui sumptum magnum facit concin-
ne & decorè in res illas, quæ magno
sumptu indigent, proinde in opere nō e-
rit sed opib⁹ abundās; nō vilis & plebe-
jus, sed in honore & dignitate constitut⁹.
Ex vulgo forte posset quis ad magni-
ficentiam adipirare raro tamen e-
jusmodi actiones exercere potest, ni-
si in nuptijs forte vel alijs ad honorē
spectantibus, in quibus tamen ima-
go potius quædam Magnificentiae re-
splendet. Si vero honoribus auctus
ad amplam dignitatem adsurgat hu-
mili loco natus, nihil prohibet, quin
& suo modo Magnificentiam exerce-
re queat, Opera autem quibus sua
impedit *publica* sunt vel privata, sa-
cra vel *profana*, cujusmodi sunt: ædifi-
cia Magnifica, Templa, Academiæ,
Scholæ, Aulæ, Guriæ, Aquæ ductus,
Muri, Porticus, Pontes, Propugnacu-
la Cœnodochia, Donaria & stipendia,

Opima ad posteros propagata, ludi
publici &c, Magnificentiae laudem
olim ambiverunt, qui orbis miracu-
la excitarunt. Inter quae Diana &
Ephesinae templum; Mausoli sepul-
chrum; Colosseus solis apud Rhodios,
Jovis Olympij simulachrum; Mu-
ri Babylonici; Pyramides Aegyptiæ;
Archivum Cyri; Capitolium Ro-
manum; Horti pensiles Babylonici;
Templum Salomonis &c.
Infinitos terè sumptus contulerunt
Romani olim in Theatrica & Spectacu-
la. Melius Alexander Magnus, qui per
Græciam & Asiam multa hominum
millia aluit, quorum opera Aristote-
les usus est ad Historiam animalium
concinnandam. Melius & longè
utilius Ptolomeus Philadelphus, qui sum-
ptibus maximis toto orbe celeberrimam
Bibliothecam Alexandrinam
adornavit librorum 70000. evocatis
etiam undiq; Viris Doctissimis ad

cūram Bibliothecæ, & versionem librorum in primis Sacerdotum.. Magnificentiam Gustavi Magni, & Magni parentis Magnæ filiæ CHRISTI, NÆ Reginæ nostræ Clementissimæ Tenpla, Acedemiæ, Scholæ &c, Præter alia Magnifica decora quam plurima luculenter demonstrant, Bibliotheca sanè nostra Aboënsis grato recolit animo Regiam nuper Münificentiam, quâ 400. plus minus librorum, instrumentorum Mathe-maticorum ingenti accessione Clementissimè est locupletata.

Ad III.

Peccant in Excessu prodigi, in Defectu illiberales seu avari. Prodigus erogat plus quam oportet, & ijs quibus non oportet, nec eo fine quo debebat. Qui cum ad ἀχρηστι pervenerit, *Neroni* haud absimilis est, qui teste *Svetonio*, divitiarum & pecuniarum fructum non aliud putabat, quam profusionem: Sordidos & de-

*parcos esse dicens, quibus ratio im-
pensarum constaret, prælatos vere-
què Magnificos qui abuterentur ac
perderent. Haud meliore inge-
nio erat Tiberius, Caligula, Vitel-
lius, Antonius Cleopatra Ægypti
Regina, quæ Antonio ferculum ap-
pofuit ducentorum quinquaginta
millium aureorum. Prodigalitate
ad huc deterior avaritia est, metropo-
lis omnis improbitatis & humani ge-
neris pestis nocentissima, cuius man-
cipia in triplici sunt differentia :
aliij enim *tenaces* sunt, qui Saltem de-
ficiunt in dando, alioquin per viu- &
injuriam aliena sibi non vendicantes:
Alij *lucri cupidi* & fæneratores, per
fas nefasq; opes corradunt : Alij
deniq; *illiberales* propriè & pessimi
Eucleones, qui in utroq; excellunt, &
nihil honestè erogant, & nihil est
quod non injustè sibi applicent.
Quales itidem injusti fæneratores &
fangvisugæ. Hermocrates jam mori-*

turus seipsum rerum suarum hæredē
scripsit. *Phidōn lacrymatus est, non*
quod moriturus esset, sed quod minis
quinq; arcām sepulchralem emisset.
Dicæarchus te suspenſurus, non est
mōrtuus propter tres Chalcos, tanti
enim tunis constabat, quem sumptū
æquo ferre animo haud sustinuit :
Aliam fortè mortem vilioris pretij
quærentis.

Ad IV.

Magnificentia ut in viris Prin-
cipibus valde notabilis est, ita & for-
des & luxus, qua vitia huic contraria
dignitatem eorum magnopere labes-
factant & deturbant, ut ut:
Omne vitium tantò conspectius in se,
Crimen habet quanto qui peccat major
(habet.

Luxus (Græce βαρασια) modum
excedit in sumptibus faciendis, idq;
in res viles & abjectas opum ostensi-
tandarum gratiā, quā in re ad insani-
am usq; peccarunt, supra dicti Impe-
ratores Romani. *Cujus enim Collie-*

gula, ut habet Suetonius in histrio-
nes, equos, gladiatores & res simi-
les nō toto vertente anno, omne illud
quod moriens in thesauris reliquerat
Tiberi⁹, sive ad vices septies millies
H. S. i. e. incunte rationes Lipsio,
ultra sexaginta sex milliones & quin-
quaginta millia Philippi corum ab-
sumpsit. In contrarium abit for-
dities [Græcis μικροπότερα] quā
in res magnas animo etiam anxiō
minutus sumptus impenditur, vel in-
de lucrum percipitur, unde turpe est
percipere. Quo nomine male *Vc.*
Spasianus, cætera laudatus Princeps,
quod non solum vestigalia impera-
ret nova; Sed & negotiatiōnes pri-
vato etiam pudendas propalam exer-
ceret. Deterior adhuc princeps il-
le Gallicus, de quo *Aeneas Sylvius*, a
quo cum peteret quidam in dotem
filiæ 20. aureos & denegarentur,
commendatitias tandem ad Regiam
vicinam impetravit. Literæ offe-

runtur regi ob-signandæ; Per contan-
ti unde papyrum promisit, respon-
dit, qui dictarat, ex Principis armario.
Tum Princeps indignabundus:
Sicne, ait, me expilatis omnibus,
si ita bona nostra prodigemus ad
mendicitatem brevi redigemur.

QUÆSTIONES

1. An objectum liberalitatis
verum & primarium sint pe-
cuniæ? A.

*τὸν χρημάτων nominem intelli-
git Philosophus nummos, non solum
strictè sic dictos; Sed πάντα ὅσαν
ἡ οἰκία νομίσματι μεριζεῖται i. e. o-
mnia quorum dignitas nummo men-
suratur, qualia: *agri, boves, fundi.*
Unde Augustinus: *Totum quic-
quid homines in terra habent, Ego
omnia quorum sunt Domini, pecunia
vocabitur: Quia antiqui quæ habe-**

bant, in pecoribus habebant. Circa hæc enim liberalis actus suos exercet honestè accipiendo & erogando, sicut & vitia opposita in ijsdem occupantur objectis materialibus.

2. An proprius liberalitatis actus sit rectus pecuniae usus? A,

Licet enim justitia suo etiam modo pecuniae usum moderetur, longe tamen alter liberalitas. Ibi spectatur debitum & contractus, ex quo pecunia in alios transitura est: *Hic animus dantis spontaneus & benevolentia indebita, quâ dignis & egenis succurrit liberalis.* Cum enim virtutis sit circa proprium objectum operari (virtutis quippè laus in actione consistit, uti saepè inculcatum) rectè actum proprium in largitione opum & usu divitiarum libe- ralem exercere quis ibit inficias?

3. An liberalitas magis consi-

stat in accipiendo quā dando?

Resp. In utroq; volumus libera-
lem versari, & in dando & accipien-
do. Quomodo nim dabit & conti-
nuè croget, si nihil aliundè accipiat?
nihil honeste acquirat? et
rite conservet? Peccat insuper li-
beralis tam circa coacervationem o-
pum, quam circa erogationem. Si
nimium inhiat divitijs & accipit uno
decupq; potest, dicitur avarus; Si
nihil vel parum, prodigus est. Re-
spectu igitur acquisitionis opum pro-
digus opponitur liberalitati in *Defes-
ētu*; Avaritia in *excessu*. In dando
verò magis naturam liberalitatis e-
minere certum est; Ut pote in *actione*
(accipere enim passionem importat)
nobiliori (beatus quippe dare quam
accipere) & *difficiliori* in quo virtus
præciouè vires suas exserit. Pulchrè
Boethius: *Omnes divitiæ effundē-
do magis, quam coacervando me-
lius*

Ius nitent, Etum est pretiosa pecunia cum transita in alios larigendi usus definit possideri.

4. An omnis dator liberalis? N.

Ille enim solum munificus est, qui honestatis gratia dat & opibus, habita ratione circumstantiarum quae hic omne ferunt punctum,

5. Sed estne validis etiam mendicantibus & improbis dandum?

Resp. Non esse dandum nisi dignis vult Philosophus, secus qui faciunt & sibi & dignis & indignis damno sunt & detimento, sibi sua dum inutiliter perdunt: *Dignis*, qui defraudantur portione data indignis: *Indignis*, quos in improbitate sua beneficijs confirmant. Interim quia egregius liberalitatis actus est erogatio Eleemosynarum, quam nobis Divina o-

racula multis suadent & mandantur;
Ipsa humanitas & recta ratio injungit
etiam improbis egentibus esse
aliquid tribuendum, censent huma-
niora ingenia, quibus οὐρανοῖς κατεύθυνται
atque ius summum non adeo probatur.
Universale namque est mandatum sal-
vatoris Luc. 6. 30. Omni petenti da.
Ubi & inimicis jubemur benefacere,
Et licet improbitas alicujus nobis nota
sit, in casu tamen ubi extremè eget,
sublevandus est proximus, non ut
malitiam ejus approberemus, sed eo
ipso contestemur charitatem erga
proximum, & dandum aliquid esse
ipsi naturæ & humanitatî, vel ipso
stotelle præeunte, qui cù improbo Elec-
mosynam dedisset, atque ab hoc ipsum
fuisse reprehensus, respondit: Se-
dare nō οὐρανώπω, sed οὐρανώπωται
i.e. non homini, sed sorti humanæ.
Indigentia quippe in his dignitatem
supplet accipientis. Est tamen Po-
litici providere ne validorum hujus-
modi mendicantium in Republiâ nu-
merus ex crescatur, C. 2. 6. An

6. An abludat à vero tritum
illud: Liberalis non facit syl-
logismum? N.

Neq; enim anxie secum dispu-
tat an egenti & digno dare velit, aut
debeat; Ad id namq; singulari im-
petu & promptitudine fertur. In-
terim non negandū & illud quod cer-
to cū judicio beneficia eroget, quia
beneficijs si detraxeris judicium de-
sinunt esse beneficia, dicente Seneca,

7. An ex quantitate doni
metienda sit liberalitas?

Resp. Ita vulgus sentit, cuius aci-
em oculorum magis perstrinxit Pluto
suo splendore, quam prudentia & sa-
pientia mentem. Aliter eruditi &
non fascinati nummi amore. Op-
tumè Seneca: *Non potest benefi-*
cium manu tangi, sed animo cerni.
Distingendum ergo hic cum eo-
dem, inter *materiam* beneficij, & ipsū
bene-

beneficium. Aurum enim argentum
& similia, quæ dantur ab homine li-
berali, nō sunt nisi materia beneficij.
*Et sicut corona non est ipse ho-
nor, sed insigne honoris;* Sic non
est beneficium id quod sub oculos ve-
nit, sed beneficij vestigium & nota.
Videsis lib. i. de benef. Cap. 5. A-
nimus igitur dantis est, qui res parvas
extollit, viles illustrat, & contra ma-
gnas deprimat & vitiat. Laudatur
proinde & vidua illa à Salvatore,
quod plus imisisset, in Gazophylaci-
um, quam reliqui omnes, cum ta-
men non nisi quadrantem dedisset.
Et venustè ait Hieronymus: *Libera-
litatem non cumulatione patrimo-
nij, sed largitatis definiri affectu.*

8. Ex alieno potestne quis
laudem liberalitatis aucu-
pari?

Resp. Taxat hanc Liberalitatem
C 3 pro-

proverbium Sveticum: *Dicitur latus esse
scara breda Remar affeens anhars hadh/
nec immerito: Qui enim, invito &
in iusto Domino res alicujus contres-
tit & profundit, furtum incurrit.*
*Datur tamen casus in quo licet ex a-
bendo dare & liberalem esse; Si non
primario, at secundario; Si non
propriè, tamen impropriè & vul-
gariter, F.g. sic tutor ex bonis pupil-
li liberalitatem exercet, qui tamen
rationē reddere tenetur administrationis
bonorum. Sic dispensato-
res ex bonis Domini clargiri possunt,
præsupposito tamen consenu Domi-
ni, qui si nolit, parati ipsi erunt
ex proprio supplere.*

9. Utrum pauper possit esse liberalis?

Resp. Si extreme pauper sit &
Irus, nec nisi aliorum liberalitate Spi-
ritum trahat, is non quidem effectu
uti volunt, liberalis est, sed affectu.

Ani-

Animus quippe dantis, qui funda-
mentum est liberalitatis ita est asse-
ctus, ut si suppetant facultates, hone-
stè & moderatè circa illas versari pos-
sit. *Supposito tamen quod habi-
tum ifium sibi prius actionibus vir-
tutum paraverit.* Si pauper sit
talis, cui mediocres sint fortunæ vel
tantillæ etiam ut in singulos suffici-
ant dies, nihil obstat, quò minus libe-
ralis esse possit: Non enim quid aut
quantum sit donum, aestimandum
est; Sed qualè & quo animo detur,
exponendum venit.

zo. An liberalis facile di-
tescat?

Resp. Licet neget id Aristoteles
ob probabiles ipsi rationes; Chri-
stiani tamen cum S. Sacra partem
tuentur ajentem. Benignus enim
benedicetur, Prov. 22. 9. Date
& dabitur vobis, Luc. 6. 38. Et be-
nedictio Dei divites facit &c. Hinc

Augustinus ait: Eleemosynam
esse sacculum auri divitem & in
exhaustum. De honestissimo
fanore, quod ex Eleemosynis ad
dantem redundet, videatur Drexer
lius.

ix. Qui sit, quod benefactor
magis amet suum beneficia-
rium quam hic illum?

Resp. Hoc affirmat Philosophus
Lib. 9, Eth. cap. 7 inter alia ratio-
nem dat hanc: Quia beneficiarius
est quasi opus benefactoris, at artifex
majori amore suum complectitur
opus, quam ab opere amat. Præ-
terea beneficiariorum sibi tanquam fi-
lium parit benefactor, ergo ut mulies-
res quos magno labore pepererunt
in pensius amant calidiori etiam fes-
tur in suum hunc partum amore.
Cætera videantur loco laudato.

32. An exprobrare siceat beneficiæ?

Resp. Sèneca lib. de benef., admonitio tædium facit, exprobratio odium. Et Drexelius: quisquis, inquit, in alium confert beneficium, & hoc ipsum exprobrat, similimus est Scribæ, qui supplicem libellum deseribit attentâ manu & elegantî charactere, sed, propijside arenaria corripiens atramentum, effundit illud in chartam, huic jam omnis labor perijt. Optimè ergo scripsit, sed pessimè siccavit scripturam: Ita beneficium qui memorat, est quasi exprobret. At verò lingua exprobatrix velut atramentum corripit, invertit, obliterat. Verum enim verò nec tamen omnis exprobratio censetur illegi.

lma, sed, justa est quædam exemplo
Dei 2. Sam. 12. 7. 8. Mosis & Chri-
sti ingratitudinem populi Judaici ex-
probrantium; Recte igitur benefi-
cia exprobrantur *Ingratis* sive negent
se accipisse beneficia, sive oblii sunt,
sive dissimulent & contemnunt.
Recte itidem exprobratio instituitur
eo fine, ut ingratitudinis crimen re-
volvant animo & ad frugem se re-
cipiant meliorem ingrati. Post re-
cipientiam meritò cessat quæ & an-
te ingratitudinem justa quodammo-
do non existimatur. Unde Cicero
*Odiosum genus hominum officia
exprobrantium*: *Quæ meminis-
se debet is in quem collata sunt, non
commemorare qui contulit.*

23. An specie differant libe-
ralitas & Magnificentia?

Resp. Non specificam, sed gra-
dualem hic agnoscimus differentiam
ut pote quæ circa idem *objectum*, gra-
dibus

dib us saltēm distinctum, sunt occu-
patæ. Differunt ergo ut pulchritudo
in magno corpore à pulchritudine in
parvo. Artist. Quart; Eth. 7.

24. Estne avaritia deterius
vitium prodigalitate? A.

Insanabilis quippe avarus est, secun-
dum illud: Quó plus sunt potæ, plus si-
tiūtur aquæ. Nec sibi nec alijs prodest:
nec deniq; cum liberalitate quicquā
possidet commune. Ex adverso
verō prodigus bonis absumptis per-
onus paupertatis sanari potest: mul-
tos beneficijs cumulat: eo ipso præro-
gativam suam defendens, quod lar-
gitioni operam dicit non secus ac libe-
ralis.

25. Usura estne filia & proles
avaritiæ?

Resþ. Magna hic sententiarum di-
vortia; alijs usuræ vocem planè in-
faustum esse contendentibus, alijs in-
differentem statuentibus: Nonnulli
uturas damnant in totum; Alij vicif-
sim

sim certis conditionibus admittuntur.
Quidam distingvunt inter usuram &
pensionem annuam, hanc approbantes,
ista negata. Quicquid sit de nomi-
ne in quo nemini litem movemus,
certum est dari & probari contractum
eiusmodi in quo ultra sortem mutuo
datam opulento lucrandi causam honeste-
stè aliquid exigi potest. Ita namque
beneficiendum est, ne alijs sit relaxa-
tio, nobis afflictio ex monito Apo-
stoli. Debitum deinde gratitudinis
& æquitas ipsa flagitat, ut propter
mutuum & quidem indebitum quo
mutuatarius dives & ab opibus benè
fundatus rem suam insigniter auget
aliquid gratitudinis ergo mutuantur
ultra sortem accedat, tum propter
mutuationis officium indebitum quā-
sum ad divites; Tum propter lucrum
quod acquisivit mutuatarius; Tum
denique propter mutuantis lucrum ces-
sans vel damnum emergens vel simi-
le quid. Talem sacra pagina con-
tractum non prohibet. Sed usuras
stri-

strictè sic dictas & illicitas, quibus pauperes affliguntur, æquitas ipsa & charitas violatur, atq; modus in exigendis neutiquā servatur. Fusa & prolixè de hac Quæstione ut & alijs Theol. j. Etī, & Polit: Quos videat, qui uberiorem exposcit declaratio-
nem.. Nos in hisce subfistimus Deum devotè precantes avari-
tiæ fibras evellat, semina virtu-
tum & probitatem animis inse-
rat, insertas, ad finem usq; con-
seruet.

Coroll, Miscell,

I.

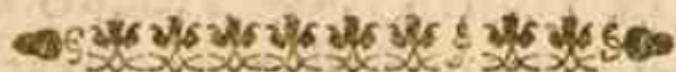
1. *An Deus sit causa mali ? N.*
2. *An unitas sit numerus? A.*

3. *An*

3. An homines possint vitam
ducere absq; agricultura? N.

4. An aliquod juramentum
sit licitum? A.

5. An fæminæ in suo sexu res
surrecturæ sint? A.

Scandere virtutis res est satis
ardua collem,
Aet benè vincenti digna co-
rona datur.

Tu COLLINE probè cœpisti
scandere *collem*,
Virtutis, pergas, sic tua fa-
(ma viret).

Politissimo Doctissimoq; studioso Dno.
Jacobo Collino, amico &c con-
victori suo suavissimo hiscè gra-
tulari voluit

JONAS L. Lacusinius Calm.

laetus

Α' μιματα των θεων σπουδαιων εν
θιασιον αρχη
ΚΟΛΛΙΝ@ εν καθισιαν δεκανυσε
την αγαθην
εν χαιρω Ιακωβ εξης εν φιλτραθε
φιλε
τοι θεων δωσει πλευρα βρο-
βεια ποιησε.

Φιλιας ενεκα εγραψε

ABRAHAMUS A. IKalensis,

Virtus res omnes superat quae
continet orbis,
Virtutem semper gloria mag-
na manet,

Neri

*Non hæc igne perit non hæc sub-
mergitur undis,*

*Hæc florēt semper nec mala
fata timet.*

*Pieridum COLLINÆ decus perdi-
scere claras*

*Pergis virtutes, hinc tibi sur-
git honor.*

*Sic porrò pergas, animum de tra-
mite recto*

*Nemutato tuum, sic mea Mu-
sa vorvet.*

*Sic patriotæ L, M, q; ap-
plaudit*

*JOHANNES Henrici
Cardu-Fini*

